

Fördjupning: Varför har råvarupriserna fallit och vad får det för konsekvenser?

Priserna på råolja och basmetaller har fallit under en längre tid. Riksbankens bedömning är att prisnedgången beror dels på att utbudet ökat, bland annat till följd av tidigare investeringar i ökad produktionskapacitet, dels på att efterfrågan på råvaror minskat, där den pågående ombalanseringen av den kinesiska ekonomin spelar en viktig roll. Prisfallet bedöms till övervägande del vara en effekt av ett ökat utbud, vilket är positivt för BNP-tillväxten såväl i Sverige som globalt. Tillväxten blir dock lägre i länder som är nettoexportörer av råvaror. Inflationen blir lägre i de flesta länder eftersom lägre råvarupriser bland annat medför lägre drivmedelspriser och insatskostnader för företag.

Både utbuds- och efterfrågeeffekter bakom priset

Priserna på råolja och basmetaller – dit järnmalm, koppar, aluminium och nickel räknas – har följt varandra väl sedan början av 2000-talet. Stigande efterfrågan drev då upp priserna vilket stimulerade investeringar i ökad produktionskapacitet. Sedan 2011 har det dock sett anorlunda ut. Basmetallpriserna har, med vissa variationer, följt en stadigt nedåtgående trend. Kina konsumerar runt hälften av världsproduktionen av basmetaller och den pågående ombalanseringen bort från råvarutunga sektorer har bidragit till de lägre priserna. Utvinningskostnaderna har också sjunkit tack vare de låga energipriserna och detta, tillsammans med minskad efterfrågan från Kina, bidrar till att metallpriserna väntas förbli låga en tid framöver. Det återspeglas i terminspriseringen av dessa metaller (se diagram 4:19).

Oljepriset var fram till sommaren 2014 relativt stabilt på en nivå kring 110 USD per fat eftersom priset hölls uppe av utbudsstörningar, bland annat till följd av geopolitisk oro, och produktionskvoter för OPEC-länderna avsedda att bibehålla prisnivån. Därefter har oljepriset fallit med 75 procent och spotpriset är nu omkring 30 USD per fat, den lägsta noteringen på drygt tio år. Det kraftiga priset beror dels på svagare efterfrågan från Kina, dels på utbudsrelaterade faktorer, bland annat en kraftigt ökad produktion av så kallad skifferolja i USA vilket minskat landets importbehov. Även en ny strategi från OPEC-länderna, att försvara marknadsandelar och konkurrera ut producenter med högre produktionskostnader snarare än att upprätthålla priset, har bidragit till prisnedgången. Utöver detta öppnar de nyligen upphävda sanktionerna mot Iran för en ökad produktion som bidrar ytterligare till utbudet. Även Ryssland har ökat sin produktion för att bromsa intäktsbortfallet (se diagram 4:20). Det låga oljepriset och förväntningar om ett ökat utbud innebär också att förväntningarna om framtida oljepris har sjunkit successivt (se diagram 4:1).

Effekter på BNP-tillväxt och inflation

Effekterna på BNP-tillväxten beror på en rad olika faktorer, till exempel om ett land är nettoexportör eller nettoimportör av råvaror, om priset är utbuds- eller efterfrågedrivet och på hur den ekonomiska politiken reagerar. För ett råvaruexporterande land innebär lägre råvarupriser lägre tillväxt i och med att exportintäkterna minskar. Tillväxten kan också hämmas av att landet ser sig tvingat att antingen sänka de offentliga utgifterna eller höja skatterna för att kompensera för de lägre exportintäkterna. För ett råvaruimporterande land är lägre råvarupriser positivt för tillväxten om priset främst är utbudsdrivet och om den ekonomiska politiken reagerar på ett normalt sätt.

Råolja är en viktig insatsvara inom flera industrier, exempelvis petrokemi, pappersframställning och tillverkningsindustri. Även transportsektorn är en stor oljekonsument. Ett lägre oljepris innebär därmed lägre insatskostnader för företagen. Detta är positivt för företagets vinster och i förlängningen företagets investeringar. Även hushållen gynnas genom lägre bensinpriser och uppvärmningskostnader vilket ger större utrymme för övrig konsumtion. Lägre oljepris påverkar slutligen också priset på andra, konkurrerande, energilag vilket pressar priset på energi överlag.

Basmetaller är, liksom olja, viktiga insatsvaror i olika delar av industrin, och prisförändringar påverkar därför företagets kostnader.

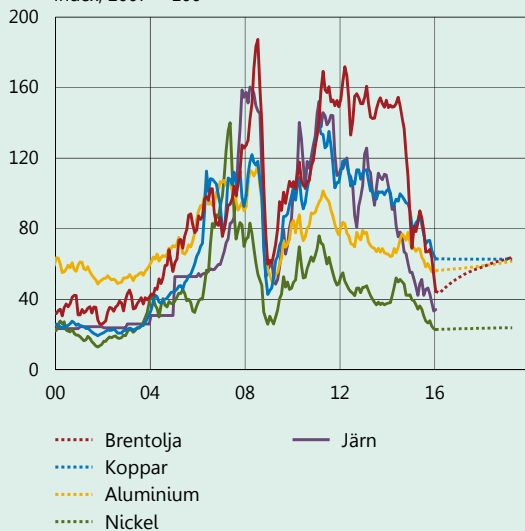
Det senaste året har lager av oljerelaterade produkter stigit kraftigt (se diagram 4:21). Riksbanken bedömer, i likhet med IMF, OECD och Världsbanken, att det lägre oljepriset liksom stigande lager till övervägande del är en effekt av ett ökat utbud. KIX-vägd BNP påverkas därmed positivt eftersom de flesta av Sveriges viktigaste handelspartner är råvaruimportörer. Sammantaget bedöms dock BNP-tillväxten i dessa länder bli något svagare jämfört med den penningpolitiska rapporten i december. Detta beror på svagare tillväxtutsikter i övrigt, bland

annat bedöms investeringsåterhämtningen i euroområdet bli svagare än i föregående prognos.

Även för Sverige bedöms de senaste månadernas nedgång i oljepriset vara positiv för tillväxten. BNP-nivån har därför reviderats upp med ett par tiondels procent jämfört med bedömningen i december på grund av oljeprisfallet. Det är främst i år som tillväxten bedöms bli något högre. Detta motverkas dock av andra faktorer, bland annat oron på finansiella marknader och en svagare omvärldsefterfrågan, som gör att BNP-tillväxten sammantaget är i princip oförändrad.

Det låga oljepriset får omedelbart genomslag i konsumentprisindex såväl i Sverige som i de flesta länder i vår omvärld. För vissa råvaruexporterande länder innebär dock en svagare växelkurs att inflationen istället blir högre eller att nedgången åtminstone dämpas tydligt. KPIF-inflationen i Sverige är nedreviderad 0,2 procentenheter i år till följd av lägre energipriser. De låga energipriserna antas även med viss fördröjning dämpa priset på andra varor och tjänster. Dessa indirekta effekter av oljeprisfallet har inneburit att KPIF-inflationen reviderats ned med ytterligare omkring 0,1 procentenheter per år 2017–2018.

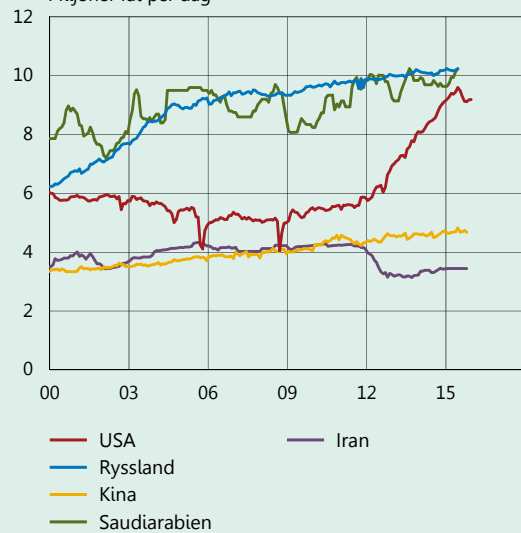
Diagram 4:19. Råvarupriser, utfall och terminspriser
Index, 2007 = 100

Anm. Terminspriserna är beräknade som ett 15-dagars genomsnitt. Utfallet avser månadsgenomsnitt av spotpriser.

Källor: London Metal Exchange, Macrobond, Världsbanken och Riksbanken

Diagram 4:20. Oljeproduktion
Miljoner fat per dag

Anm. Avser råoljeproduktion för Ryssland, Saudiarabien och USA. För Kina och Iran avses total oljeproduktion.

Källa: Energy Information Agency (EIA)

Diagram 4:21. Globalt lager av oljeprodukter
Miljarder fat

Anm. Avser råolja, kondensat och produkter framställda genom bearbetning av råolja och naturgas.

Källa: Energy Information Agency (EIA)